

Istraživanja groblja pod tumulima u Dolini kod Nove Gradiške 2021. godine

Ložnjak Dizdar, Daria; Dizdar, Marko

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2022, XVIII, 219 - 222**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:291:165119>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales
Instituti
Archeologici

Godišnjak
Instituta za
arheologiju

XVIII - 2022

UDK 902/904
ISSN: 1848 6363

Glavna i odgovorna urednica / Editor in chief
Katarina Botić

Tehnički urednici / Technical editors
Katarina Botić
Marko Dizdar

Uredništvo / Editorial board
Marko Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Hrvoje Kalafatić, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Ana Konestra, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Siniša Krznar, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Andreja Kudelić, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Bartul Šiljeg, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Asja Tonc, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Marina Ugarković, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Mario Gavranović, Austrian Archaeological Institute, Austrian Academy of Sciences, Vienna, Austria
Boštjan Laharnar, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana, Slovenija
Alenka Tomaž, Fakulteta za humanistične studije, Univerza na Primorskem, Koper, Slovenija
Vesna Bikić, Arheološki institut, Beograd, Srbija
Perica Špehar, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu, Srbija
Miklós Takács, BTK Institute of Archaeology, Research Centre for the Humanities ELKH, Budapest, Hungary

Izdavački savjet / Editorial committee

Juraj Belaj, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Saša Kovačević, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Goranka Lipovac Vrkljan, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Daria Ložnjak Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Branka Migotti, Zagreb, Hrvatska
Ivana Ožanić Roguljić, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Ante Rendić-Miočević, Zagreb, Hrvatska
Tajana Sekelj Ivančan, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Tihomila Težak-Gregl, Zagreb, Hrvatska
Tatjana Tkalčec, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska
Željko Tomičić, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, Hrvatska
Ante Uglešić, Sveučilište u Zadru, Odjel za arheologiju, Zadar, Hrvatska
Snježana Vrdoljak, Institut za arheologiju, Zagreb, Hrvatska

Prijevod na engleski / English translation
Marko Maras i autori

Lektura / Language editor
Katarina Botić i autori (hrvatski jezik/Croatian)
Marko Maras (engleski jezik/English)

Nakladnik / Publisher
Institut za Arheologiju
Institute of Archaeology

Adresa uredništva / Editor's office address

Institut za arheologiju
/ Institute of Archaeology
Jurjevska ulica 15
HR-10000 Zagreb
tel 385 (0) 1 615 0250
fax 385 (0) 1 605 5806
e-mail: iarh@iarh.hr
web: http://www.iarh.hr

Dizajn / Design
Umjetnička organizacija OAZA

Korektura / Proofreaders
Katarina Botić
Ana Konestra
Asja Tonc

Računalni slog / Layout
Hrvoje Jambrek

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indekse: Clarivate Analytics services – Emerging Sources Citation Index, SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam. / Annales Instituti Archaeologici are included in the indexes: Clarivate Analytics services – Emerging Sources Citation Index, SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam.

Izrađeno uz financijsku potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. / Made with the financial support of the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia.

E-izdanja. Publikacija je dostupna u digitalnom obliku i otvorenom pristupu na <https://hrcak.srce.hr/en/aia> / E-edition. The publication is available in digital and open access form at <https://hrcak.srce.hr/en/aia>

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom. / This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence.

Annales
Instituti
Archeologici

Godišnjak
Instituta za
arheologiju

Prethodna priopćenja Preliminary reports

7–15

Daria Ložnjak Dizdar
Lidija Miklik-Lozuk

Istraživanja kasnobrončanoga naselja u Novi Gradu na Savi 2021. godine

Exploring the Late Bronze Age settlement at Novi Grad na Savi in 2021

16–34

Tatjana Tkalčec
Marko Dizdar

Rezultati zaštitnih istraživanja kasnolatenskoga naselja Lozan – Lendava u Podravini

The results of the rescue excavations at the Late La Tene settlement of Lozan – Lendava in the Drava Valley

35–62

Marina Ugarković
Ana Konestra
Martina Korić
Antonela Barbir
Eduard Visković

Arheološko istraživanje u Ulici Ivana Pavla II (tzv. parcela Lupi) u Starome Gradu na otoku Hvaru (2021.)

Archaeological excavations on Ivana Pavla II Street (the so-called Lupi plot) in Stari Grad on the island of Hvar (2021)

63–75

Asja Tonc
Marko Dizdar
Hrvoje Vulić

Nalazi rimske vojne opreme i konjske orme s nalazišta Ostrovo – Sokolovac

Finds of Roman military equipment and horse harness from the site of Ostrovo – Sokolovac

76–87

Jere Drpić

Prostorna analiza rimske ceste: *Incerto – Stravianis – Mursa*. Brdska dionica

Spatial analysis of a Roman road: *Incerto – Stravianis – Mursa*. Hill section

88–119

Bartosz Nowacki
Ana Konestra
Fabian Welc

Preliminary typology and contextual analysis of Roman and late antique cooking wares from the Roman rural settlement at Podšilo bay on the island of Rab (north-eastern Adriatic, Croatia)

Preliminarna tipologija i kontekstualna analiza rimskoga i kasnoantičkoga kuhinjskog posuđa iz antičkoga ruralnog naselja u uvali Podšilo na otoku Rabu (sjeveroistočni Jadran, Hrvatska)

120–130

Ana Konestra
Gaetano Benčić
Enrico Cirelli
Klaudia Bartolić Sironić
Ilaria Sommariva

Ecclesia S. Mariae de Turre cum capellis suis – identification of an earlier phase of the Church of the Holy Cross at Tar – Stancija Blek (Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Istria)

Ecclesia S. Mariae de Turre cum capellis suis – utvrđivanje ranije faze crkve sv. Križa na lokalitetu Tar – Stancija Blek (Tar-Vabriga – Torre-Abrega, Istra)

131–142

Maja Zeman
Suzana Damiani
Marta Perkić
Ivana Ožanić Roguljić
Kristina Turkalj

Otkrivanje starih dubrovačkih katedrala. Istraživačke aktivnosti i međunarodna suradnja 2020. – 2022.

Discovering the Old Dubrovnik Cathedrals. Research Activities and the International Collaboration in 2020–2022

143–156

Juraj Belaj
Josip Pavić
Željko Krnčević

O arheološkim istraživanjima lokaliteta Mukoše kraj Goriša 2021. godine
On the archaeological excavation of the site of Mukoše near Goriš in 2021

157–163

Sebastian Stingl

Romboidni brevar iz Novske
The rhomboid breverl from Novska

Pregledni radovi Review papers

164–179

Mia Marijan
Andreja Kudelić

Upotreba ognjišnih keramičkih predmeta u
domaćinstvima kasnog brončanog doba
The usage of hearth-related ceramic objects in
Late Bronze Age households

180–188

Snježana Vrdoljak

Kalupi za lijevanje šuplje sjekire na lokalitetu
Kalnik – Igrišće
The casting moulds for socketed axes from the
site Kalnik – Igrišće

189–201

Tea Kokotović

Rezultati antropološke analize ljudskih koštanih
ostataka s lokaliteta Mukoške kraj Goriša iz 2021.
godine
Results of the anthropological analysis of the
osteological material from Mukoške site near Goriš
from 2021

202–211

Antonela Barbir
Petar Crnčan

Usporedna malakološka zbirka kao znanstveni
alat u arheologiji
Comparative malacological collection as a
scientific tool in archaeology

Kratki projektni izvještaj Short project report

212–218

Marina Ugarković
Martina Korić

O aktivnostima i rezultatima prve godine projekta
*Transformiranje jadranskog kozmosa: otočnost,
povezanost i globalni identiteti pred-rimske
Dalmacije* (AdriaCos) (HRZZ UIP-2020-02-2419)
On the activities and results of the first year of
the project *Transforming the Adriatic cosmos:
insularity, connectivity, and glocal identities of
pre-Roman Dalmatia* (AdriaCos) (HRZZ UIP-2020-
02-2419)

Kratki terenski izvještaj Short field report

219–222

Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar

Istraživanja groblja pod tumulima u Dolini kod
Nove Gradiške 2021. godine
Excavations at the cemetery under the tumuli in
Dolina near Nova Gradiška in 2021

Karta nalazišta Map of sites

1. Ostrovo – Sokolovac
2. Novi Grad na Savi
3. brdska dionica rimske ceste *Incerto – Stravianis – Mursa*
4. Dolina
5. Novska
6. Lozan – Lendava
7. Kalnik – Igrišće
8. Kurilovec – Belinščica
9. Tar – Stancija Blek
10. Rab – uvala Podšilo
11. Goriš – Mukoš
12. Hvar – Stari Grad
13. Dubrovnik

Istraživanja groblja pod tumulima u Dolini kod Nove Gradiške 2021. godine

Excavations at the cemetery under the tumuli in Dolina near Nova Gradiška in 2021

Kratki izvještaj >
Prapovijesna arheologija
Short report >
Prehistoric archaeology

Daria Ložnjak Dizdar¹
Marko Dizdar¹

(1) Institut za arheologiju
Jurjevska ulica 15
HR-10000 Zagreb
ddizdar@iarh.hr
ORCID: 0000-0002-5769-2269
mdizdar@iarh.hr
ORCID: 0000-0003-3964-9002

Primljeno Received: 21. 04. 2020.
Prihvaćeno Accepted: 26. 06. 2020.

Ključne riječi: kasno brončano doba, Posavina, groblje pod tumulima, Dolina, pogrebni običaji

Arheološka istraživanja groblja pod tumulima u Dolini kod Nove Gradiške nastavljena su u 2021. godini u okviru istraživačkoga projekta *Djetinjstvo u protopovijesti na jugu Karpatske kotline* ARHKIDS (IP-2019-04-2520). Tom prilikom istražen je manji tumul 14 koji je u potpunosti bio snižen obradom zemljišta. Ispod zemljanoga nasipa otkriven je paljevinski grob bez priloga. Sličan ukop zabilježen je prilikom istraživanja tumula 9 2013. godine.

Key words: Late Bronze Age, Sava River valley, cemetery under the tumuli, Dolina, funerary rites

The archaeological excavations at the cemetery under the tumuli in Dolina near Nova Gradiška continued in 2021 as part of the research project *Childhood in protohistory in the southern Carpathian Basin* ARHKIDS (IP-2019-04-2520). Small tumulus 14, excavated on that occasion, had been completely reduced by land cultivation. Cremation grave was discovered under the earth embankment without any grave goods. Tumulus 9, excavated in 2013, contained a similar burial.

Arheološka istraživanja u Dolini obavljena su u razdoblju od 24. do 30. studenoga 2021. godine od strane Instituta za arheologiju, a u suradnji s Gradskim muzejom Nova Gradiška. Cilj istraživanja bilo je istraživanje tumula 14. Arheološka iskopavanja financirana su u potpunosti od strane istraživačkoga projekta Hrvatske zaklade za znanost Djetinjstvo u protopovijesti na jugu Karpatske kotline ARHKIDS (IP-2019-04-2520).

Nalazište u Dolini prepoznato je po zemljanim humcima – tumulima, a slučajni nalazi poznati su od ranije u Gradskom muzeju Nova Gradiška i Arheološkom muzeju u Zagrebu s položaja različitih pozajmišta – mjesta s kojih se vadila zemlja za gradnju današnjega nasipa uz rijeku Savu.

Arheološko nalazište Dolina ciljano se istražuje od 2009. godine u suradnji Instituta za arheologiju i Gradskega muzeja Nova Gradiška. Od 2014. godine u istraživanjima naselja sudjeluje kao partner i Institut za orijentalnu i europsku arheologiju, danas pod imenom Austrijski arheološki institut Austrijske akademije znanosti sa sjedištem u Beču. Dosad je istraženo osam tumula na položaju Glavičice kao i tri sonde u naselju Babine Grede te jedna sonda na položaju Draganje. Za sada, arheološki zabilježena dinamika života u naselju proteže se oko 150–200 godina intenzivne aktivnosti od sredine 12. do početka 10. st. pr. Kr. Istraženi tumuli mogu se datirati u razdoblje od 9. do početka 7. st. pr. Kr. (Ložnjak Dizdar et al. 2020; Ložnjak Dizdar, Dizdar 2021).

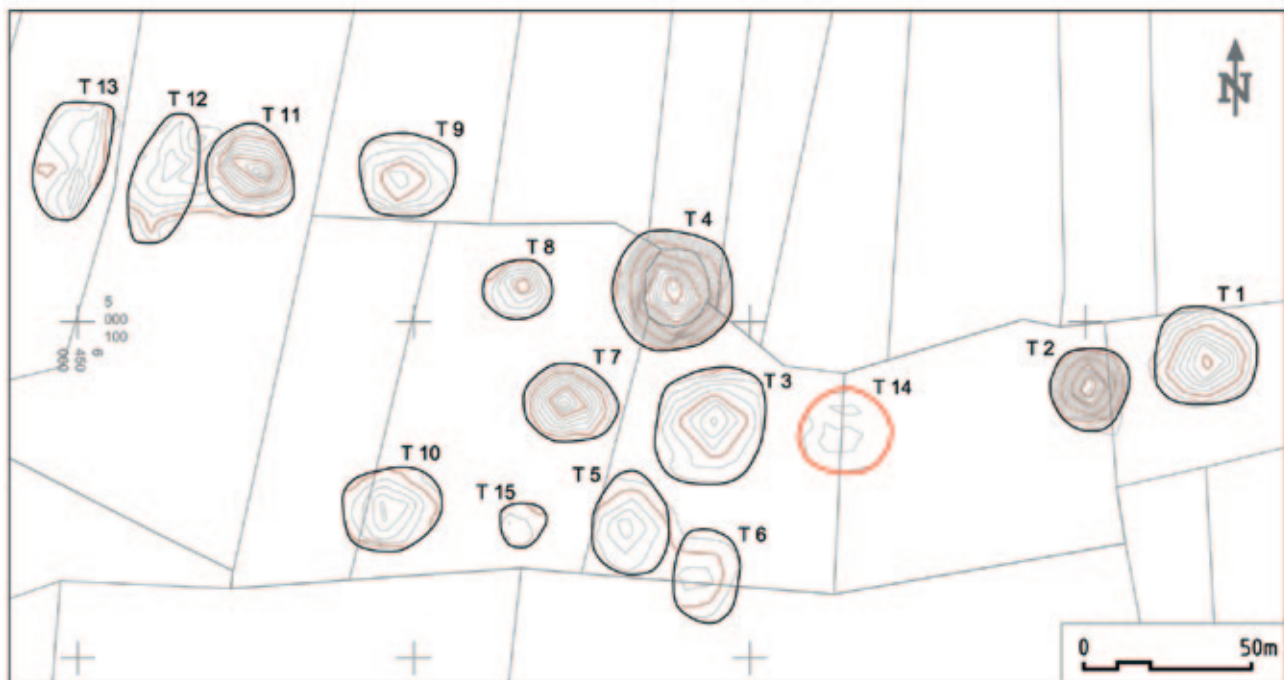
U istraživanjima tijekom studenoga 2021. godine istražen je tumul 14 koji se nalazi u istočnoj grupi tumula na položaju Glavičice. Tumul 14 znatno je snižen oranjem i raspoznaje se samo netom nakon oranja u rano proljeće ili kasnu jesen.

Tumul 14, promjera 7 m, nalazi se na kat. č. 141/2, 141/3, k. o. Dolina, istočno od neistraženoga većeg tumula 3 i zapadno od neistraženog tumula 2. Susretljivošću gospodina Vladimira Vonića, vlasnika parcela, istražen je tumul 14.

Sloj recentnoga humusa, debljine oko 25–30 cm, ukonjen je strojnim iskopom. Ispod njega uočen je sloj nasipa od smeđe zemlje iznad groba 1. Grob 1 sastoji se od paljevine ovalnoga, gotovo okrugloga oblika. U paljevini su bile veće količine ugljena i gara, spaljene kosti te jedan ulomak keramike. Istočno od groba 1 dokumentirana je mala hrpa paljevine sa spaljenim kostima i ulomkom keramike. Moguće da je ta hrpica slučajno pala pri nošenju paljevine prema mjestu gdje će biti formiran grob.

Razina na koju je bio položen grob 1 bio je sloj crvenkastosmeđe zemlje na kojem nisu pronađeni nikakvi nalazi i na koji je bila položena paljevina. Tijekom iskopavanja otkopan je još sloj debljine oko 0,25 m ispod razine na koju je bio položen grob što je pokazalo kako se radi o sloju koji svojom konzistentnošću i sterilnošću predstavlja zdravicu. Nakon dokumentiranja tumula 14, iskop je zatrpan.

Sloj crvenkastosmeđe zemlje vjerojatno je bio hodna površina na kojoj su stanovnici kasnobrončanodobnoga naselja u Dolini podigli tumul 14, slično kao i u slučaju tumula 15 i 10 gdje su na toj površini zamijećene i hrpice gara kao i razbijene keramike. Najprije su doneseni ostaci lomače sa spaljenim kostima u organskome recipijentu. Paljevina s kostima i ugljenom mogla je biti donijeta u vreći od organskoga materijala ili možda u ovome slučaju u košari od šiblja sudeći prema pravilnijem okruglom obliku pronađene hrpe spaljenih kostiju. S obzirom da je manja hrpa pronađena istočno od

Sl. 1 Položaj tumula 14 na groblju u Dolini na položaju Glavičice (izradio: Arheoplan d.o.o. za Institut za arheologiju)

Fig. 1 The location of tumulus 14 at the cemetery in Dolina at the location of Glavičice (made by: Arheoplan Ltd for the Institute of Archaeology)

groba 1, pretpostavlja se kako se lomača i mjesto gdje je obavljeno spaljivanje pokojnika nalazilo u tom smjeru. Potom je zajednica iznad groba nasipala sloj nasipa od smeđe sterilne zemlje.

Stratigrafija tumula 14 razlikuje se od do sada istraženih tumula u kojima su uglavnom zabilježena po dva groba u vertikalnoj stratigrafiji. Po jedan grob zabilježen je u tumulima 11, 9 i 15.

Prema položaju tumula 14 pretpostavlja se kako se može datirati u kraj kasnoga bronzanog doba (Mihaljević, Ložnjak Dizdar 2015; Ložnjak Dizdar et al. 2019: 103–106), što je potvrdio i datum iz rezultata AMS radiometrijskoga datiranja spaljene kosti iz groba 1, u Isotoptech Zrt laboratoriju u Debrecenu (DeA -36021, 2637±48 BP).

Preliminarne antropološke analize Petre Rajić Šikanjić iz Instituta za antropologiju pokazale su kako su u grobu 1 u tumulu 14 sahranjeni spaljeni ostaci odrasle osobe.

Istraživanjem tumula 14 otkriveno je kako su u pogrebnim običajima pojedinaca u Dolini primjenjivani obredi u koje je bio uključen velik dio zajednice sudeći po količini zemlje od koje su podizani humci. Ostaje zagonetka tumula 14, kao i u slučaju tumula 9, zašto su neki pokojnici pokopani pod tumulom bez priloga. Pitanje kriterija tko je bio pokopan pod tumulom i je li se radilo u ovim slučajevima o familijarnom principu ostat će otvoreno za daljnja istraživanja.

Istraživanjem tumula 14 otkriven je grob 1 koji se prema pogrebnome ritualu i nasipavanju tumula može povezati s istraženim tumulima 15 i 9 te grobom 2 u tumulu 8. Daljnja istraživanja groblja pod tumulima u Dolini rasvijetlit će dodatno razlike u strukturi grobnih priloga i konstrukciji tumula kao i njihovu povezanost s kasnobrončanodobnim društvom koje je živjelo na ovome mjestu uz Savu.

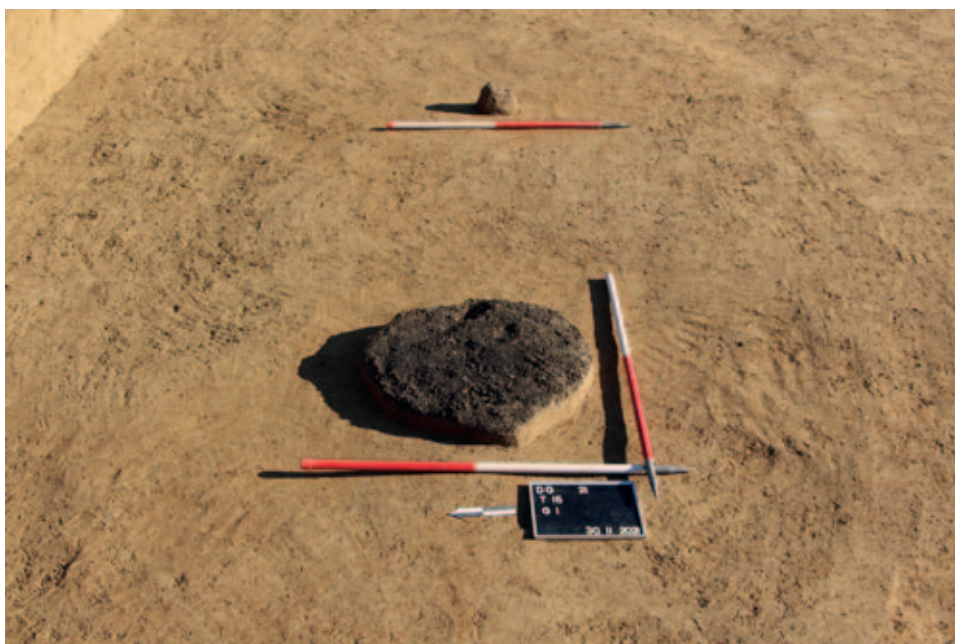
Literatura Bibliography

Ložnjak Dizdar, D., Rajić Šikanjić, P., Dizdar, M., Forenbaher, S., Radović, S., Premuzić, Z. 2019, Diversity of Late Bronze Age Mortuary Ritual Practices in the southern Carpathian Basin, in: *Late Bronze Age Mortuary Practices and Society in the Carpathian Basin*, Proceedings of the International conference in Zagreb, February 9–10, 2017, Ložnjak Dizdar D., Dizdar M. (eds.), Zbornik Instituta za arheologiju 11, Institut za arheologiju, Zagreb, 88–117.

Ložnjak Dizdar, D., Dizdar, M., Gavranović, M., Mihaljević, M. 2020, Dolina na Savi – istraživanje naselja 2019. godine i osvrt na korištenje krajolika uz Savu u kasnome bronzanom dobu, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XVI, 114–121.

Ložnjak Dizdar, D., Dizdar, M. 2021, Istraživanja groblja kasnog bronzanog doba u Dolini 2020. godine, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XVII, 17–21.

Mihaljević, M., Ložnjak Dizdar, D. 2015, *Dolina na Savi. Život uz rijeku na kraju kasnog bronzanog doba*, katalog izložbe, Gradski muzej Nova Gradiška, Institut za arheologiju, Nova Gradiška.

Sl. 2 Grob 1 (snimio: M. Dizdar)
Fig. 1 Grave 1 (photo by: M. Dizdar)

Summary

The archaeological excavations of the cemetery under the tumuli in Dolina near Nova Gradiška continued in 2021 as part of the research project of the Croatian Science Foundation Childhood in proto-history in the southern Carpathian Basin ARHKIDS (IP-2019-04-2520). Small tumulus 14, excavated on that occasion, had been completely reduced by land cultivation. Under the earth embankment there was a cremation grave without any grave goods. Tumulus 9, excavated in 2013, contained a similar burial.

The excavation of tumulus 14 revealed that the funerary customs for individuals in Dolina used rites involving a large portion of the community, judging by the amount of earth used to build the mounds. For tumulus 14, as for tumulus 9, it remains a mystery why some deceased were buried under the tumuli without grave goods. What criteria were used for burying the dead under the tumuli and whether there was a family principle – these questions remain open for future research.